

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationum// Roberti Bel-//larmini Politiani,// Societatis
lesv// De Controversiis// Christianae Fidei, Adver-//sus
huius temporis Haereticos,// Tomus ...**

De Sacramento Evcharistiæ - Sex Libris Explicata

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1589]

VD16 B 1603

V. Diluuntur responsiones aduersariorum ad testimonia Patrum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54113](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54113)

nopoli Romam nauigantes, in naui secum Eucharistiam deferebant, vt in periculo naufragij non sine Communione discederent. Refert Ioan. Diaconus in vita S. Gregorij, lib. 2. c. 33.

Post annum Domini DC. in Synodo, quæ dicitur Quinifexta, can. 52. statuunt Patres illi, vt in Quadragesima solùm die Sabbathi, & die Dominico consecratio fieret, aliis diebus communicarent ex præsanctificatis. Itaque seruabant Eucharistiam consecratam, vt minimum sex diebus, id est, à die Dominico vsque ad sequentem feriam sextam.

Atque hæc ex Patribus satis esse possunt: nam tempora posteriora ab aduersariis planè contemnuntur. Et præterea existant multa decreta Conciliorum de hac re, vt Turonensis, Wormatiensis, Aurelianensis; quæ vide apud Burckhardum, lib. 7. decreti, & Iuonem parte 2. decreti, & Gratianum de consecr. dist. 2.

CAPVT QVINTVM.

Diluuntur responsiones aduersariorum ad testimonia Patrum.

D HÆC, & huiusmodi testimonia Ioannes Calvinus vno verbo respondens, lib. 4. Instit. cap. 17. §. 39. *Sed enim, inquit, qui sic faciunt, habent veteris Ecclesie exemplum. Fateor. Verùm in re tanta, & in qua non sine magno periculo erratur, nihil tutius est, quam ipsam veritatem sequi.* Hæc ille. SED non fuit vnquam quæstio, tutiusne sit sequi veritatem, an falsitatem, sed quæstio est à qua parte stet veritas: & sanè nisi planè desipimus, tutius est in re tanta, & in qua non sine magno periculo erratur, veterem Ecclesie consuetudinem, & doctrinam, quàm nouas adinventiones sequi.

Petrus Martyr à Caluino in hac parte non dissentit, nisi quod impudentius, & nominatim, nunc Ambrosium, nunc Nazianzenum, nunc Bernardum, nunc Damascenum, nunc alios reprehendit.

Vnus est Martinus Kemnitius, qui sic omnia confundit, vt nescias, vtrum Patres sequi, an ab eis dissentire constituerit. Dux tamen colliguntur ex eius verbosissima disputatione responsiones. PRIMÆ est, illa testimonia simpliciter admittenda, quæ habent ab ipsa actione Cœnæ missam fuisse Eucharistiam ad absentes, vel ad ægrotos, vt eam continuò sumerent:

existimat enim toto illo tempore perseverare actionem, seu usum Cœnæ.

Hic autem multis modis deficit responsio Kemnitij. PRIMO, quia hæc responsio non potest aptari manifestè, nisi unico testimonio S. Iustini; reliqua enim asseruationem indicant Eucharistiæ, non delationem ab ipsa Cœnæ actione.

SECUNDO, quia si verum est, quod toties Kemnitius repetit, non esse Sacramentum, nisi dum sit, quod Christus expressè fecit, aut fieri iussit, quomodo erit Sacramentum in illa delatione ad absentes? neque enim Christus derulit ad absentes, aut deferri iussit.

TERTIO, superuacanea est ista delatio, secundum principia Lutheranorum; ergo à Kemnitio non fuit admittenda. Nam (vt rectè Calvinus colligit ex communi Lutheranorum doctrina, quam etiam agnoscit, & recipit Kemnitius in fine disputationis in cap. 6. sels. 13. Concilij Tridentini) vel qui deferbant Eucharistiã ad absentes aut ægrotos, in domibus eorum erant recitaturi institutionem, & Cœnæ ritum repetituri, aut non. Si recitaturi institutionem, ac Cœnæ ritum repetituri erant, quid opus erat tam longè panem asportare: nonne ex illa ipsa domo panem accipere potuissent? Et præterea si illa delatio intra actionem Cœnæ concluditur, & idè perseverat in ea corpus Domini, vt ibidem Kemnitius docet, quid opus est noua consecratione? Si autem non erant institutionem repetituri, nihil utilitatis absentibus illis attulissent: non enim symbola externa sine verbo quidquam profunt, nec Sacramenta dici possunt, nisi adhibeantur ad confirmandum verbum.

Adde QUARTO, certum esse illos, qui tempore Iustini deferrebant Eucharistiã ad absentes, non consueuisse in domibus eorum ritum Cœnæ celebrare, & eo modo Eucharistiã consecrare; nam Diaconi erant, non Sacerdotes, vt Iustinus clarissimis verbis testatur. Diaconis autem nunquam licuisse Eucharistiã consecrare, certissimum est, tum ex Concilio Nicæno supra citato, & ex Hieronymo in epist. ad Euagrium, aliisque Patribus, tum ex perpetua Ecclesiæ praxi. Quare necesse est, vt Kemnitius, aut reiiciat testimonium Iustini, aut fateatur, non esse opus repetere consecrationem Eucharistiæ in domibus eorum, ad quos deferretur, cuius tamen contrarium ipse affirmat loco notato.

ALTERA

ALTERA responsio Kemnitij complectitur alia testimonia Patrum, qui in hac re errasse videntur; quæ autem de iis dicit, ad quatuor capita reuocari possunt omnia. PRIMVM igitur dicit, posse illis ignosci, quia simpliciter errauerunt, vt Cyprianus dicit, de iis, qui ex ignorantia in calice Dominico solam aquam ponebant, lib. 2. epist. 3. SECVNDO dicit, non defuisse alios antiquos Patres, qui contrarium sentirent, & proinde non fuisse vniuersalem consuetudinem asseruandi Eucharistiam. Et citat Clementem, Origenem, Isichium, Nicephorum, Concilium Matisconense II. Humbertum, & Gabrielem. TERTIO dicit, consuetudinem, quæ alicubi fuit asseruandi Eucharistiam, fuisse abrogatam postea, quia nimirum aduertit tandem Ecclesia, pugnare cum institutione Christi illam asseruationem: citat autem pro hac abrogatione Concilium Toletanum, & Cæsaraugustanum. Denique QUARTO dicit, veteres, qui Eucharistiam asseruabant, sine superstitione id fecisse, quia asseruabant, vt manducaretur: nunc à Catholicis asseruari supersticiosè, quia non ad manducationem, sed ad pompam, & gestationem, & adorationem, & alios eiusmodi fines alienos à Christi institutione, asseruatur. Et hæc est summa verbosissimæ & confusissimæ disputationis Kemnitianæ.

Ad PRIMAM partem huius responsionis dico, valde diffimilem esse causam illam, de qua Cyprianus loquitur, ab hac nostra. Nam Cyprianus loquitur de paucis quibusdam Sacerdotibus, qui ex simplicitate contrarium morem seruabant in sacrificio celebrando ab eo, qui in tota seruatur Ecclesia: quocirca meritò illos reprehendit, & tamen ignosci vult eorum simplicitati. At doctrina, & consuetudo asseruandæ Eucharistiæ, non à paucis, nec paucò tempore seruata est, sed à Patribus omnium ætatum, & ab ipso Nicæno Concilio, & ab omni omninò Ecclesia. Quis autem ferat, vt post annos M. D. LXV. vnus minister Brunuicensis dicat se ignoscere Concilio Nicæno, plurimis Patribus, & toti Ecclesiæ Christi simpliciter erranti?

Ad SECVNDAM nego vlla esse testimonia contraria nostræ sententiæ. CLEMENS Romanus PRIMO loco adducitur, qui in 2. epist. iubet, vt tot ponantur in altari holocausta, quot populo sufficere posse videntur: si quid autem supersit post Communionem, non seruetur in crastinum, sed à clericis

absumatur. **R E S P O N D E O;** intelligi debere hunc locum ex-
 ptis his partibus, quæ seruandæ erant pro Communione in-
 firmorum: nolebat enim nimis multum Eucharistiæ conser-
 uari. Porro ex ipso Clemète manifestè probo partem Eucha-
 ristix asseruari debuisse; nam in illa 2. epist. non procul ab ini-
 tio, sic ait: *Tribus gradibus commissa sunt Sacramenta diuini-
 rum secretorum, Presbytero, Diacono, & Ministro, qui cum tre-
 more, & tremore reliquias fragmentorum corporis Domini
 custodire debet, ne qua putredo in sacrario inueniatur, ne cum
 negligenter agitur, portioni corporis Domini grauis inferatur
 iniuria.* Hæc ille. At quæ custodia adhibenda esset, & quod-
 nam periculum putredinis timeri potuisset, si nihil seruandum
 fuisset? Idem etiam Clemens lib. 8. Constit. cap. 13. aliàs 20. iu-
 bet peracta Communione, quod superest corporis Domini, à
 Diaconis in pastophorium inferri, vt supra citauimus. Adde,
 quod Iuo Carnotensis parte 2. decreti, & Burchardus lib. 5. de-
 creti inseruerunt decretum istud Clementis de consumendis
 reliquiis, in medio variorum decretorum, in quibus expressè
 iubetur Eucharistia asseruari pro ægrotis; quod certè non fe-
 cissent, si decretum istud aduersaretur asseruationi huius Sa-
 cramenti.

S E C V N D O loco profertur **O R I G E N E S,** seu Cyrillus in c.
 7. Leuitici hom. 5. vbi sic ait: *Dominus panem, quem discipulis
 dabat, non distulit, nec differri iussit in crastinum.* **R E S P O N -**
D E O; Verum est Dominum non iussisse Eucharistiam à se con-
 secratam differri in crastinum; sed nō potest inde colligi, non
 debuisse vnquā postea Eucharistiam conseruari: multa enim
 Dominus per se non iussit, quæ postea per Apostolos iussit, e-
 tiam circa Sacramentum Eucharistiæ, vt Augustinus testatur
 in epist. 118. Neq; Origenes hoc agebat, vt probaret non posse
 Eucharistiam conseruari, sed cū docere vellet, placere Deo
 sacrificium laudis recens, & nouum, ac spirituale, non autem
 vetus; vsus est exemplo Domini, qui Eucharistiam à se conse-
 cratam, continuò manducari iussit; & illo etiam testimonio
 Euangelij, vbi Dominus prohibet portari panem in via, & al-
 tero testimonio ex libro Iosue, vbi Gabaonitæ reprehendun-
 tur, quod panes veteres attulissent, vt deciperent Israelitas. Et
 sanè non vult Origenes ostendere, nō licere nunc deferre pa-
 nes in via, aut vti pane veteri; sed simpliciter vitur illis exem-
 plis, quatenus aliquo modo propositum ipsius adiuant.

TERTIO

TERTIO loco profertur ISICHIVS lib. 2. in Leuit. cap. 8. ubi dicit, morem esse Ecclesie comburendi id, quod superest ex Sacramento Eucharistiae. SED ibidem est solutio. Nam Isichius addit, non prohiberi asseruationem Sacramenti per unum, vel duos, vel plures dies, sed comburi debere, id, quod vel ob temporis diuturnitatem, vel alia de causa per manducationem consumi nequit: id quod expressè etiam cautum est in Concilio Aurelianensi, testibus Iuone & Burchardo locis supra citatis; statuit enim Concilium, ut species corruptae duntaxat comburerentur, non autem id quod per manducationem absumi potest. Vide Guitmundum lib. 2. & Algerum lib. 2. cap. 1. qui docent, tunc solere absumi species Sacramentales igni, quando aliquid accidit, unde horror sit eas manducare: ignis enim est elementorum omnium purissimum.

QUARTO profertur NICEPHORVS lib. 17. hist. cap. 25. ubi refertur morem fuisse in Ecclesia Graeca, ut reliquiae Eucharistiae darentur pueris innocentibus manducandae: quod idem antea scripserant Euagrius lib. 4. histor. cap. 35. & Gregorius Turonicus libro 1. de gloria Martyrum, cap. 10. SED & hic nulla est difficultas: loquuntur ij auctores de reliquiis, quae nimirum superabundabant. Nam (ut supra diximus) non debent nimis multae particulae Sacramenti conseruari, sed quot pro aegrotorum necessitatibus requiruntur. Quare non quotidie fiebat illa reliquiarum consumptio, sed solum feria quarta, vel sexta, quando videlicet renouabatur Sacramentum in pixide. ET eadem responsio adhibenda est ad Concilium II. MATISCONSENSE, can. 6. ibi enim statuitur, ut feria quarta, & sexta aduocentur innocentes paruuli, & indicto eis ieiunio, detur ipsis si quid ex Sacramenti particulis consumendum est.

QUINTO profertur HUMBERTVS in libro contra Nicetam, qui reprehendit morem Graecorum, qui in Quadragesima, ut supra diximus, ex Concilio Trullano, vtuntur praesantificatis quotidie, excepto Sabbatho, & Dominica. VERVM Humbertus non reprehendit Sacramenti asseruationem, sed quod Graeci sacrificium Missae ex illis praesantificatis celebrarent: sacrificium enim verè fieri nequit, nisi panis consecratur, & consumatur.

SEXTO profertur GABRIEL Biel, qui lect. 36. in canonem Missae sic ait: *Postquam corpus suum consecrauit, non sistingebat in consecratione. Neque dedit discipulis, ut ipsum honorifice conser-*

Ddd 5 conser-

conseruarent, sed dedit in sui & sum, dicens; Accipite, & manducate. RESPONDEO; Hoc verè est impudèter tractare scripta Catholicorum auctorum, & velle per fas & nefas hæreticos facere eos, qui semper hæresibus fortissimè resistunt. Gabriel em̄ in isto ipso opere fortissimè defendit sacrificium, & adorationem Eucharistiæ, & transubstantiationem, & aliud genus: ad quæ refellenda aduersarij excogitarunt istam sententiam de præsentia Christi solùm in vsu cœnæ. Præterea existant tres sermões eiusdem Gabrielis habiti in festo corporis Domini, in quo agitur celeberrima illa gestatio corporis Domini in publica supplicatione. In loco autem citato Gabriel disputat de primatio fructu, & vsu Eucharistiæ, ac docet, multò amplius prodesse Eucharistiæ, dum re ipsa manducatur, quàm dum in pixide conseruatur. Id quod verissimum est, & probatur à Gabriele ex verbis Domini, in quibus nõ fit mentio asseruationis honorificæ, sed solius manducationis: inde enim manifestè colligitur, primarium fructum nõ consistere in asseruatione, sed in manducatione.

Ad TERTIAM partem responsionis, nego fuisse vnquam in Ecclesia Catholica abrogatam consuetudinem asseruandi Eucharistiæ. Concilium autem Toletanum I. canone 14. & Cæsaraugustanum, canone tertio, non prohibent asseruati in Ecclesia Eucharistiæ, sed iubent fidelibus communicantibus, vt in Ecclesia communicent, & non secum asportent venerabile Sacramentum, vt aliquando fiebat. Ratio autem huius prohibitionis redditur in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. 20. ne videlicet abutantur aliqui tanto Sacramento ad veneficia, & alia huiusmodi scelera. Ex quo sequitur prohibitionem istam nihil facere contra sententiam nostram, sed eam potius mirificè confirmare. Nam si extra vsum Cœnæ non esset Sacramentum, neque corpus Domini, posset permitti cuiusq; panis ille sanctificatus: neque enim periculum esset vllius sacrilegij, si extra vsum Cœnæ nihil esset, nisi merus panis. Concilia igitur quæ tam seuerè propter pericula sacrilegiorum prohibent Sacramenti asportationem, manifestè indicant etiam extra vsum Cœnæ verissimum permanere, tum corpus Domini, tum etiam Sacramentum.

Ad QUARTAM partem responsionis breuissimè respondeo, falsam esse, apud veteres non fuisse alium Sacramenti vsu, quàm ad manducandum: id quod patet ex testimoniis
suprà

suprà allatis. Nam Gorgonia soror Nazianzeni, ipso NAZIANZENO teste in oratione de obitu Gorgoniæ, Sacramēto Eucharistiæ vsa est ad impetrandam à Deo corporalem sanitatem, Christi corpus in Sacramento adorando, inuocando, oculis applicando. Satyrus Ambrosij frater, eodem teste AMBROSIO in oratione de obitu Satyri, eodem Sacramento ad collum appenso, vsus est ad naufragium euitandum. CYRILLVS Hierosolymitanus catechesi quinta mystagogica, monet communicantes, vt post Communionem digito tangant labia sanctificata cōtactu corporis, & sanguinis Domini, & deinde eodem digito sanctificent per contactum oculos, frontem, & alia membra. AVGVSTINVS libro vice-simo secundo, de ciuitate Dei, capite octauo, scribit à suis Presbyteris oblatum fuisse Deo sacrificium Domini corporis ad curandam domum quandam à dæmonum vexatione. DENIQUE antiquissimus ille vsus mittēdi Eucharistiam Episcopis peregrinis in signum pacis, & Communionis, cuius meminit Irenæus apud Eusebium lib. 5. histor. cap. 24. aperte indicat, Eucharistiæ vsum non fuisse solam manducationem: nulla enim necessitas erat, quæ cogeret Episcopos illos, vel in itinere communicare Dominico corpori, vel mox atque in urbem venissent.

DEINDE falsum est etiam, quod Kemnitius dicit, apud nos non seruari Eucharistiam ad māducationem, sed ad alios fines alienos ab institutione: nam, vt suprā diximus, primarius finis seruandi Eucharistiam semper fuit, & est, manducatio: seruatur enim potissimum ob viaticum infirmorum. Interim autem dum non consumitur, nihil prohibet sumere ex eo alias utilitates, vt Patres fecerunt.

DENIQUE quidquid de hoc fit, tota ista quarta pars responsionis extra propositum adducta est. Nam ad quæstionem quam tractamus, vtrum extra vsum manducationis, Eucharistia sit Sacramentum, & corpus Domini, impertinens est, in quem vsum hoc Sacramentum conseruetur. Quidquid enim sit de isto vsu, euidenter probatur ex consensu veterum, Sacramentum permanere extra vsum Cœnæ, quandoquidem illud conseruabant.

CAPVT